

Ko var redzēt no šejienes

Mariana Lekija

2020-06-07

Mariana Leky

WAS MAN VON HIER AUS SEHEN KANN

© 2017 DuMont Buchverlag, Köln

Līdzfinansē
Eiropas Savienības programma
"Radošā Eiropa"

Projekts finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu.

Šī publikācija atspoguļo vienīgi autores uzskatus, un Komisija nav atbildīga par tajā sniegtās informācijas tālāku izmantošanu.

Grāmata izdota ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas atbalstu.

Literārā redaktore Dace Lāže

Māksliniece Gita Treice

Datorgrafiskais noformējums: Iveta Paegle

© Inga Karlsberga, tulkojums latviešu valodā, 2020

© Gita Treice, mākslinieciskais noformējums, 2020

© SIA "Jāņa Rozes apgāds", 2020

ISBN 978-9984-23-817-3

Martinai

It's not the weight of the stone.

It's the reason why you lift it.

Igo Žirārs,

pasaules stiprākais cilvēks 2003

Prologs

Ja ilgi skatās uz kaut ko labi apgaismotu un tad aizver acis, acu priekšā to pašu redz vēlreiz kā nekustīgu pēctēlu, kurā tas, kas īstenībā bija gaišs, ir tumšs, un tas, kas īstenībā bija tumšs, rādās gaišs. Ja, piemēram,

lūkojas nopakaļ vīrietim, kurš iet lejup pa ceļu un nemitīgi pagriežas, lai beidzamo, visbeidzamo, visvisbeidzamo reizi pamātu, tad, aizverot acis, zem plakstiem redz visvisbeidzamo mājienu – apturēto kustību, apturēto smaidu, un vīrieša tumšie mati tad ir gaiši, un viņa gaišās acis tad ir ļoti tumšas.

Ja tas, uz ko ilgi skaties, ir kaut kas nozīmīgs, teica Zelma, tāds, kas ar vienu vienīgu kustību sagriež otrādi visu plašumplašo dzīvi, tad šis pēctēls parādās arvien no jauna. Arī pēc gadu desmitiem tas piepeši atkal ir klāt, lai vai uz ko tu būtu skatījusies, pirms aizvēri acis. Visvisbeidzamo reizi mājās vīrieša pēctēls piepeši parādās, kad tu, piemēram, tīri lietussūdeņu noteku un acī ielido knislis. Tas parādās, kad gribi mīkli atpūtināt acis, jo esi ilgi skatījusies komunālo pakalpojumu rēķinos, no kuriem nekā nesaproti. Kad vakarā sēdi bērna gultā, stāsti vakara pasaciņu un princeses vārds vai labās beigas nekādi nenāk prātā, jo esi pārgurusi. Kad aizver acis, kādu skūpstot. Kad guli mežā uz zemes, uz ārsta kušetes, svešā gultā, savējā. Kad aizver acis, paceļot kaut ko ļoti smagu. Kad visu dienu skraidī apkārt un apstājies vien tāpēc, lai sasietu atrisušās kurpju auklas, un tikai tad, ar galvu uz leju, atjēdz, ka visu dienu neesi apstājusies. Tas parādās, kad tev kāds saka: “Aizver acis!”, jo tālāk sekos pārsteigums. Kad atspiedies pret apģērbu pielaiķošanas kabīnes sienu, jo neder arī pēdējās puslīdz pieņemamās bikses. Kad aizver acis mīkli pirms tam, kad beidzot uzdrošinies pateikt kaut ko svarīgu, piemēram, “es tevi mīlu” vai “es tevi ne”. Kad naktī cep kartupeļus. Kad aizver acis, jo pie durvīm stāv kāds, kuru noteikti nevēlies ielaist iekšā. Kad aizver acis, jo nupat esi atbrīvojusies no lielām raizēm, atkal atguvusi kādu vai kaut ko, vēstuli, palāvību, auskaru, pazudušu suni, valodu vai bērnu, kurš bija pārāk labi paslēpies. Un piepeši šis pēctēls atkal parādās, šis viens, ļoti konkrētais, tas parādās kā dzīves ekrānsaudzētājs un bieži vien tad, kad ar to vispār nerēķinies.

Ganības, ganības

Kad Zelma teica, ka naktī sapnī redzējusi okapi, mēs bijām droši, ka vienam no mums jāmirst, turklāt nākamo divdesmit četru stundu laikā. Gandrīz trāpīts. Pagāja divdesmit deviņas stundas. Nāve atnāca ar nelielu novēlošanos un burtiski: pa durvīm. Varbūt tā aizkavējās, jo ilgi bija vilcinājusies, līdz pašam pēdējam acumirklim.

Trīs reizes mūžā Zelma sapnī bija redzējusi okapi, un ikreiz pēc tam kāds nomira, tāpēc mēs bijām pārliecināti, ka sapnis par okapi un nāve noteikti ir saistīti. Mūsu prāts tā darbojas. Visīsākajā laika sprīdī tas var parūpēties par to, lai visnesaderīgākās lietas būtu cieši saistītas. Kafijkanna un kurpju auklas, piemēram, vai limonādes pudele un Ziemassvētku eglīte.

Optiķim uz to bija īpašs ķēriens. Optiķim varēja pateikt divas lietas, kurām nebija ne mazākā sakara, un viņš tai pašā mīkli izdomāja tām ciešu kopsakarību. Un tagad tas bija tieši Optiķis, kurš apgalvoja, ka nesenais sapnis par okapi pilnīgi noteikti nevienam nesolot nāvi, ka nāvei un Zelmas sapnim neesot ne mazākā sakara. Tomēr mēs zinājām, ka arī Optiķis sapnim tic. Jo īpaši Optiķis.

Mans tēvs teica, ka tā esot kaitnieciska cietpaurība un mūsu mānticība ceļoties galvenokārt no tā, ka mēs savā dzīvē ielaižam par maz pasaules. To viņš atkārtoja bieži: “Jums sevī jāielaiž vairāk pasaules.”

Viņš to teica ar lielu pārliecību un lielākoties Zelmāi – pirms notikušā.

Pēc notikušā viņš to teica tikai pa retam.

Okapi ir aplams dzīvnieks, daudz aplamāks par nāvi, un izskatās pavisam nejēdzīgs ar savām zebras kājām, tapira gurniem, rūssassarkano rumpi, kas veidots kā žirafei, ar savām stirnas acīm un peles ausīm. Okapi ir absolūti neticams, patiesi, ne vairāk ticams kā vienas vestervaldietes nelaيمي vēstošie sapņi.

Vispār okapi oficiāli tika atklāts Āfrikā tikai pirms astoņdesmit diviem gadiem. Tas ir pēdējais lielais zīdītājs, kuru cilvēks atklājis; vismaz viņš tā domā. Droši vien tā ir patiesība, jo pēc okapi īstenībā nekas vairs nevar sekot. Droši vien neoficiāli kāds atklāja okapi jau daudz agrāk, taču, ieraugot okapi, viņš, iespējams, nodomāja, ka sapņo vai ir zaudējis prātu, jo okapi, sevišķi piepeši un negaidīts, šķiet absolūti nosapņots.

Okapi nepavisam neizskatās pēc nelaimes vēstneša. Tas nemaz nevar izskatīties pēc tāda, kas nes nelaيمي, pat ja pūlētos to darīt, ko tas, cik zināms, dara reti. Lai gan Zelmas sapnī tam ap galvu esot lidinājušās vārnas un apogi, kas taču sola lielu nelaيمي, tas vēl aizvien radījis ļoti miermīlīgu iespaidu.

Zelmas sapnī okapi stāvēja pļavā netālu no mežmalas, tajā tīrumu un pļavu grupā, ko dēvē par Pūčgalu. Īstenībā tas ir Pūču mežs, taču vestervaldieši daudz ko saka citādi un īsāk, jo uz runāšanu ir skopi. Okapi

izskatījās tieši tā kā īstenībā, un arī Zelma izskatījās tieši tā kā īstenībā, proti, kā Rūdijs Karels¹.

Zelmas un Rūdijs Karels absolūto līdzību mēs pārsteidzošā kārtā nemanījām; tikai pēc vairākiem gadiem kāds ieradās no ārpuses un uz to norādīja. Tad šī līdzība mūs ķēra ar visu tai atbilstošo spar. Zelmas garais, kalsnais augums, viņas stāja, acis, deguns, mute, mati: Zelma no galvas līdz kājām tik ļoti atgādināja Rūdijs Karelu, ka viņš kopš tā brīža mūsu acīs nebija nekas vairāk par nepilnīgu Zelmas kopiju.

Sapnī Zelma un okapi stāvēja Pūčgalā pavisam klusi. Okapi bija pagriezis galvu pa labi, uz meža pusi. Zelma stāvēja dažus soļus nostāk. Viņai mugurā bija naktskreklis, viņa tādā patiešām gulēja; reizēm zaļš, reizēm zils vai balts, vienmēr līdz potītēm, vienmēr puķains. Viņa bija noliekusi galvu, viņa skatījās uz saviem vecajiem kāju pirkstiem zālē, greiziem un gariem kā īstajā dzīvē. Tikai laiku pa laikam ar acs kaktiņu uzlūkoja okapi, no apakšas, kā uzlūko kādu, kuru mīl mazliet vairāk, nekā gribētos atzīt.

Neviens nekustējās, neviens neizdvesa ne skaņas, nebija arī vēja, lai gan īstenībā Pūčgalā vējš pūš vienmēr. Tad sapņa noslēgumā Zelma pacēla galvu, okapi pagrieza savējo uz Zelmas pusi, un viņi raudzījās tieši viens otrā. Okapi acis bija ļoti maigas, ļoti melnas, ļoti miklas un ļoti lielas. Viņš skatījās draudzīgi un tā, itin kā gribētu Zelmāi ko vaicāt, itin kā nožēlotu, ka okapi arī sapnī nedrīkst uzdot nevienu jautājumu. Šī aina ilgi bija sastingusi: aina ar Zeltu un okapi, kas skatās viens otram acīs.

Tad aina izgaiss, Zelma pamodās, un tas bija galā, šis sapnis, un drīz pienāca gals arī kāda tuva cilvēka dzīvei.

Nākamajā rītā, tas bija 1983. gada 18. aprīlis, Zelma gribēja savu sapni apmānīt un izturējās uzsvērti liksmi. Liksmības tēlošanā viņa bija apmēram tikpat izveicīga kā okapi un domāja, ka bezbēdīgums vislabāk izrādāms, plivinoties šurpu turpu. Tā nu Zelma pēc sava sapņa, šķībi smaidīdama, ieplivinājās virtuvē, un es nepamanīju, ka viņa izskatās pēc Rūdijs Karela, kad tas sava dienas šova sākumā iznāca no pārcilvēciska lieluma globusa, no globusa ar gaišziliem okeāniem, zeltītiem kontinentiem un bīdāmām durvīm.

Mana māte vēl gulēja augšstāvā, mūsu dzīvoklī virs Zelmas, tēvs jau bija savā praksē. Es biju nogurusi. Vakar lāgā nebiju varējusi aizmigt, Zelma ilgi sēdēja pie manas gultas. Varbūt man bija nojauta, ko Zelma sapņos, tāpēc vēlējos viņu aizkavēt iespējami ilgāk.

Ja gulēju lejā pie Zelmas, viņa, sēdēdama uz gultas malas, man stāstīja pasakas ar labām beigām. Kad biju mazāka, stāstam beidzoties saņēmu viņas plaukstas locītavu, uzliku īkšķi uz pulsa un iztēlojos, ka visa pasaule dzīvo Zelmas sirdspukstu ritmā. Iztēlojos, kā Optiķis pulē lēcas, Mārtiņš cilā smagumus, Elzbeta cērp dzīvzogu, kā bodnieks kārto sulas pakas, mana māte liek egļu zarus citu virs cita, tēvs apzīmogo receptes, un visi to dara precīzi Zelmas sirdspukstu ritmā. Tā es allaž biju paļāvīgi iemīgusi, taču tagad, kad man bija desmit gadu, Zelma uzskatīja, ka esmu tam jau par vecu.

Kad Zelma ieplivinājās iekšā, es sēdēju virtuvē pie galda un pārrakstīju Mārtiņa burtnīcā savus jau izpildītos ģeogrāfijas uzdevumus. Pabrīnījos, ka Zelma nevis sabar mani par to, ka Mārtiņa vietā atkal pildu mājasdarbus, bet tikai nosaka “sveikiņi” un liksmi iebieksta man sānā. Zelma vēl nekad nevienam nebija teikusi “sveikiņi” un nekad nevienu nebija liksmi bikstījusi sānā.

“Kas tev lēcies?” es vaicāju.

“Nekas,” Zelma nodūdoja, atvēra ledusskapi, izņēma siera šķēlišu paciņu un aknu desu un pavināja abus gaisā. “Ko šodien liksim uz sviestmaizēm?” viņa dūdoja. “Peļuks,” viņa vēl piemetināja, un dūdošana un peļuks manī nudien raisīja satraukumu.

“Sieru, lūdzu,” es teicu, “kas tev ir?”

“Nekas,” nodūdoja Zelma, “es jau teicu.” Viņa uzzieda sviestu uz maizes šķēles, un, tā kā joprojām turpināja plivināties, ar plaukstas locītavu notrauca no virtuves letes sieru.

Nu Zelma apklusā un paskatījās lejup uz siera paciņu, it kā tas būtu tūkstoš gabalos sašķīdis dārgums.

Es piegāju un pacēlu sieru. Ieskatījos viņai acīs, notālēm, no apakšas. Zelma bija garāka nekā vairums pieaugušo, un tolaik viņai bija ap sešdesmit; tātad, no manas perspektīvas raugoties, augsta kā tornis un mūžsena kā klints. Viņa man likās tik gara, ka domāju – no viņas galvas var redzēt tālu visam pāri līdz pat kaimiņu ciemam, un tik veka, ka domāju – viņa bijusi klāt pie pasaules radišanas.

Pat no šejienes, no apakšas, vairāku metru attālumā no Zelmas acīm, varēja redzēt, ka naktī zem viņas plakstiņiem noticis kas nelāgs.

Zelma nokremšļojās. “Nestāsti to nevienam,” viņa klusi teica, “man bail, ka sapnī redzēju okapi.”

Nu es pamodos. “Vai esi pavisam droša, ka tas tiešām bija okapi?”

“Kas gan cits tas varēja būt,” Zelma teica, okapi jau esot grūti sajaukt ar kādu citu zvēru. “Un tomēr,” es teicu, tas varēja būt arī kāds aplam saaudzis liellops, nepareizi salikta žirafe, dabas kļūda, un svītras un rūsgano krāsojumu – to jau naktī tik precīzi nemaz nevar saskatīt, jo viss tad rādās ļoti izplūdis un neskaidrs.

“Tās taču ir muļķības,” teica Zelma, paberzēdama sev pieri, “tās diemžēl ir muļķības, Luīze.”

Viņa uzlika siera šķēli uz maizes, uzspieda otru riku virsū un ielika manā pusdienu kastītē.

“Vai atceries, precīzi cikos tu to nosapņoji?”

“Ap pulksten trijiem,” Zelma teica. Kad aina ar okapi bija izgaisusi, viņa uztrūkās gultā sēdus un pamodusies blenza uz savu naktskreklu, kurā tik tikko sapnī vēl bija stāvējusi Pūčgalā, un tad uz modinātāju. Pulksten trīs.

“Mums laikam to nevajadzētu uztvert pārāk nopietni,” sacīja Zelma, bet sacīja to kā televīzijas komisārs, kurš neuztver pārāk nopietni anonīmu ziņu.

Zelma ielika sviestmaīžu kārbu manā skolassomā. Gribēju jau viņai prasīt, vai šajā situācijā es nedrīkstētu palikt mājās.

“Par spīti tam, tu tomēr iesi uz skolu,” piebilda Zelma, kas vienmēr zināja, ko es domāju, it kā domas gluži kā burtu virtenes karātos man virs galvas, “no tik apšaubāma sapņa nevajag iesaistīties.”

“Vai drīkstu to pastāstīt Mārtiņam?” es jautāju.

Zelma apdomājās. “Labi,” viņa sacīja. “Bet tiešām vienīgi Mārtiņam.”

Mūsu ciems bija pārāk mazs, lai tajā būtu dzelzceļa stacija, tas bija pārāk mazs arī skolai. Mēs ar Mārtiņu katru rītu vispirms ar autobusu braucām līdz mazajai dzelzceļa stacijai kaimiņciemā un tad ar reģionālo vilcienu uz apriņķa pilsētas skolu.

Kamēr gaidījām vilcienu, Mārtiņš mani cilāja. Viņš jau no bērnudārza laikiem trenējās svarcelšanā, un es biju vienīgais smagums, kas viņam allaž bija pie rokas un labprātīgi ļāva sevi cilāt. Dvīņi no Augšciema to atļāva tikai par maksu, divdesmit feniņu par vienu gaisā paceltu dvīni, pieaugušajiem un teļiem Mārtiņš vēl nekērās klāt, bet viss pārējais, kas varētu būt viņam pa spēkam, padevīgie koki, padumjie sivēni, bija vai nu iesaistīti zemē, vai arī bēga prom.

Mēs ar Mārtiņu bijām vienā augumā. Viņš pietupās, saņēma mani ap gurniem un cēla gaisā. Nu jau viņš varēja mani noturēt gandrīz minūti, mani kāju pirksti pieskārs zemei tikai tad, ja tos izstiepu ļoti tālu uz leju. Kad Mārtiņš mani cēla gaisā otrreiz, es paziņoju: “Mana vecāmāte šonakt sapnī redzēja okapi.”

Es skatījos uz Mārtiņa pakausi, tēvs viņa gaišos matus bija saķemmējis ar slapju ķemmi, atsevišķas šķipsnas vēl bija tumšas.

Mārtiņa mute bija manas nabas augstumā. “Vai tagad kāds nomirs?” viņš jautāja manā džemperī.

Varbūt nomirs tavš tēvs, es nodomāju, taču to, protams, neteicu, jo tēvi nedrīkst mirt, lai cik ļauni tie būtu. Mārtiņš nolika mani zemē un izpūta gaisu.

“Vai tu tam tici?” viņš jautāja.

“Nē,” es teicu.

Sarkanbaltā signālzīme pie sliedēm izslīdēja no turekļa un grabēdama nokrita zemē.

“Šodien ir stiprs vējš,” Mārtiņš teica, kaut arī tā nemaz nebija.

Kamēr mēs ar Mārtiņu gaidījām vilcienu, Zelma pa telefonu pastāstīja savai svainei Elzbetai, ka sapnī redzējusi okapi. Viņa Elzbetai lika cieši pie sirds, lai nevienam to tālāk nestāsta, un Elzbeta pēc tam piezvanīja birģermeistara sievai, īstenībā tikai lai parunātu par gaidāmo Maija svētku plānošanu, bet, kad birģermeistara sieva pajautāja: “Kas tad vēl jauns?”, stīpas, ar kurām Zelma sapni par okapi bija turējusi Elzbetai pie sirds, piepeši pārsprāga pušu, un vienā rāvienā par to uzzināja viss ciems. Tas notika tādā ātrumā, ka mēs ar Mārtiņu vēl atradāmies vilcienā uz skolu, kad par to jau zināja visi.

Brauciens ar vilcienu ilga piecpadsmit minūtes, pieturu pastarpām nebija. Jau kopš mūsu pirmā brauciena mēs allaž spēlējām vienu un to pašu spēli: nostājāmie viens otram pretī katrs pie savām vilciena durvīm, Mārtiņš aizvēra acis, es skatījos ārā pa durvju logu, pret kuru Mārtiņš bija atslējis muguru. Pirmajā klasē es Mārtiņam biju uzskaitījusi visu, ko brauciena laikā redzēju, un viņš mēģināja to iegaumēt. Tas izdevās ļoti labi, tāpēc otrajā mācību gadā es neko vairs neuzskaitīju, un Mārtiņš, pagriezis muguru logam, aizvērtām acīm varēja nosaukt gandrīz visu, ko es pa aizsvīdušo vilciena logu tobrīd redzēju. “Stieplu fabrika,” viņš teica tieši tai brīdī, kad braucām garām stieplu fabrikai. “Tagad tīrums. Ganības. Trakā Haselta sēta. Pļava. Mežs. Mežs. Pirmais medību tornis. Tīrums. Mežs. Pļava. Ganības. Riepu fabrika. Ciems. Ganības. Tīrums. Otrais medību tornis. Mežiņš. Lauku sēta. Tīrums. Mežs. Trešais medību tornis. Ciems.”

Sākumā Mārtiņš ātrumā vēl pielāva pa kādai neuzmanības kļūdai, viņš sacīja “pļava”, lai gan īstenībā tas bija tīrums, vai ainavas nenosauca pietiekami veikli, kad vilciens ceļaposma vidū palielināja ātrumu. Taču drīz vien viņš trāpīja precīzi, viņš teica “tīrums”, kad es redzēju tīrumu, viņš teica “lauku sēta”, kad garām aizzibēja lauku sēta.

Tagad, ceturtajā mācību gadā, Mārtiņš visu bija apguvis nevainojami, ar precīziem intervāliem, uz vienu galu un atpakaļ. Ziemā, kad sniega dēļ tīrumus un pļavas nevarēja atšķirt, Mārtiņš uzskaitīja visu, ko patiesībā slēpa nelīdzenais, baltais klajs, kas traucās garām: tīrums, mežs, pļava, ganības, ganības.

Izņemot Zelmas svaini Elzbetu, ciema ļaudis pārsvarā nebija mānīcīgi. Viņi bezrūpīgi darīja visu, ko mānīcīgie nedrīkst: mierīgi sēdēja zem sienas pulksteņiem, lai gan, ja ticam māņiem, no tā var dabūt galu, gulēja ar galvu pret durvīm, lai gan, ja ticam māņiem, tas nozīmē, ka tieši pa tām pašām durvīm cilvēku drīz iznesīs ar kājām pa priekšu. Starp Ziemassvētkiem un gadumiju viņi izkāra žāvēties veļu, kas, kā brīdināja Elzbeta, līdzinājās pašnāvībai vai mudinājumam uz slepkavību. Viņi nebaidījās, ja naktī ūjināja meža pūce, ja zirgs stallī stipri svīda, ja suns naktī gaudoja ar nolaistu galvu.

Tomēr Zelmas sapni apstiprināja fakti. Ja viņai sapnī bija rādījies okapi, dzīvē parādījās nāve; un visi uzvedās tā, it kā tā patiešām būtu uzradusies tikai tagad, it kā būtu atplivinājusies visiem par pārsteigumu, it kā jau no paša sākuma nebūtu bijusi daļa no visa, allaž tepat netālu kā krustmāte, kas visas dzīves garumā sūta mazākus un lielākus uzmanības apliecinājumus.

Ļaudis ciemā bija satraukušies, to varēja manīt, lai arī lielākoties viņi mēģināja izlikties, ka tā nav. Šorīt, dažas stundas pēc Zelmas sapņa, ļaudis pa ciemu kustējās tā, it kā uz visiem ceļiem būtu izveidojies apledojums, ne tikai ārā, bet arī mājās, apledojums virtuvēs un dzīvojamās istabās. Viņi kustējās tā, it kā pašu ķermenis būtu tiem kļuvis pavisam svešs, it kā visas ločtavas būtu iekaisušas un priekšmeti, ar kuriem nācās darboties, būtu nokaitēti līdz baltkvēlei. Augu dienu viņi baiļojās par savu dzīvību un, ciktāl iespējams, arī par visu pārējo dzīvību. Viņi nemitīgi atskatījās, lai pārlicinātos, vai no mugurpuses klāt nav pielēkšojis kāds slepkavnieks, kāds, kurš zaudējis prātu un tāpēc neko pieminēšanas vērtu vairs zaudēt nevar, un tad atkal mudīgi skatījās uz priekšu, jo kāds neprātis galu galā varēja uzbrukt arī no turienes. Viņi skatījās uz augšu, lai izvairītos no krītošiem dakstiņiem, zariem vai smagiem lampu kupoliem. Izvairījās no visiem dzīvniekiem, jo no tiem, viņi domāja, neprāts var izlauzties ātrāk nekā no cilvēkiem. Viņi meta likumu miermīlīgām govīm, kas šodien, mazums, kā, varētu norauties no ķēdes, viņi izvairījās no suņiem, arī pavisam veciem, kas tik tikko spēja noturēties kājās, bet šodien, kazi, varbūt lēks pie rikles. Šādās dienās iespējams bija viss, rikli pārplēst varēja arī sirms takselis, un tas galu galā nebūtu nekas aplamāks par okapi.

Visi bija satraukti, tomēr neviens, izņemot Frīdhelmu, bodnieka brāli, izmisumā nekrita, jo izmisumam parasti vajag skaidrību. Frīdhelms bija tik ļoti izmisis, it kā okapi Zelmai sapnī būtu pačukstējis viņa vārdu. Viņš aizbēga prom, kliegdam un trīcēdam klumburoja pa mežu, līdz Optiķis viņu noķēra un aizveda pie mana tēva. Mans tēvs bija ārsts un iedeva Frīdhelmam poti, kas viņu darīja tik laimīgu, ka atlikušo dienu

Frīdhelms dancoja pa ciemu, dziedādams Ak, tu skaistā Vestervalde2, un ar to visiem krita uz nerviem.

Ciema ļaudis bailojās par savu sirdi, kas nebija pieradusi pie tik lielas uzmanības un tāpēc pulsēja mulsinoši ātri. Viņi atminējās, ka pirms sirdstriekas niez roka, taču neatminējās, kura, tāpēc ciema ļaudīm niezēja abas rokas. Viņi bailojās par savu garīgo stāvokli, kas arī nebija radis pie tik lielas uzmanības, tāpēc arīdzan mulsinoši ātri pulsēja. Sēžoties mašīnā, ņemot rokās mēslu dakšas vai katlu ar verdošu ūdeni no plīts, viņi prātoja, vai tūdaļ neaizmiglosies prāts, vai neuznāks nevaldāms izmisums un līdzī tam arī vilinājums pilnā ātrumā triekties ar savu auto kādā kokā, mesties virsū mēslu dakšām vai uzgāzt sev uz galvas verdošo ūdeni. Vai arī vilinājums apliet ar verdošo ūdeni, nobraukt vai uzgrūst uz mēslu dakšām ja ne sevi pašu, tad kādu tuvinieku, kaimiņu, svaini, sievu.

Daži ciemā vairījās no jebkādas izkustēšanās visu cauru dienu, daži pat ilgāk. Elzbeta mums ar Mārtiņu stāstīja, ka pirms vairākiem gadiem, nākamajā dienā pēc Zelmas sapņa, kāds pensionējis pastnieks vispār esot pārtraucis kustēties. Ikvienu kustība, par to viņš bija drošs, varēja nest nāvi; arī vairākas dienas, pat mēnešus pēc Zelmas sapņa, kad, pareģojumam piepildoties, jau sen kāds bija nomiris, proti, kurpnieka māte. Pastnieks bija palicis vienkārši sēžam uz mūžīgiem laikiem. Viņa nekustīgās locītavas iekaisa, asinis sagāja kunkuļos un beigu beigās pusceļā cauri ķermenim apstājās kopā ar viņa bailu pilno sirdi; pensionētais pastnieks bija zaudējis dzīvību no bailēm zaudēt dzīvību.

Daži ciema ļaudis nosprieda, ka tagad neapšaubāmi pienācis laiks atklāt noklusētās patiesības. Viņi rakstīja vēstules, neparasti daudzvārdīgas, un tajās bija runa par “vienmēr” un “nekad”. Pirms esi nomiris, viņi uzskatīja, vismaz pie pēdējā elpas vilciena dzīvē pienāktos ieviest patiesību. Un noklusētās patiesības, domāja ļaudis, ir tās vispatiesākās: tā kā tām nekad neviens nepieskaras, to patiesums ir sastindzis, un, tā kā noklusējot tās tiek nolādētas uz nekustīgumu, šīs patiesības gadu gaitā kļūst aizvien brangākas. Ne tikai ļaudis, kuri nesa sevī noklusēto un brango patiesību, bet arī pati patiesība ticēja pēdējā elpas vilciena patiesīgumam. Tā pati pēdējā brīdī varītēm rāvās laukā, draudot, ka miršana ar noklusētu patiesību miesā būs īpaši mokoša, ka gaidāma ilga stīvēšanās starp nāvi, kas vilks no vienas puses, un brango patiesību, kas stīvēties pretī, jo noklusēta negribēs mirt, jo visu mūžu jau bijusi norakta un tagad vismaz uz īsu brīdi grib tikt laukā, lai ar negantu smirdoņu visus pārbiedētu vai arī atklātu, ka, dienasgaismā uzlūkota, tā nemaz nav tik briesmīga un biedējoša. Īsi pirms gaidāmā gala noklusētā patiesība neatlaidīgi prasa otra cilvēka viedokli.

Vienīgais, kurš priecājās par Zelmas sapni, bija vecais zemnieks Heibels. Zemnieks Heibels bija nodzīvojis tik ilgi, ka kļuvis teju caurspīdīgs. Kad mazmazdēls viņam izstāstīja par Zelmas sapni, zemnieks Heibels piecēlās no brokastu galda, pamāja mazmazdēlam un devās augšup pa kāpnēm uz savu istabu bēniņos. Tur viņš apgūlās gultā un skatījās uz durvīm kā bērns, kas savas dzimšanas dienas rītā no uztraukuma pamodies daudz par agru un nepacietīgi gaida, kad vecāki beidzot nāks iekšā ar torti.

Zemnieks Heibels bija cieši pārliecināts, ka nāve būs pieklājīga, tāpat kā zemnieks Heibels visu mūžu tāds bijis. Viņš bija drošs, ka nāve dzīvību no viņa neizraus, bet gan saudzīgi izņems no rokām. Viņš iztēlojās, kā nāve klusītēm pieklausvē, paver spraudziņu durvīs un jautā: “Vai drīkst?” – un zemnieks Heibels, protams, atbildēs apstiprinoši. Tā nostāsies pie zemnieka Heibela gultas un jautās: “Vai šis ir īstais brīdis? Es varu pienākt arī mazliet vēlāk.” Zemnieks Heibels izsliesies. “Nē, nē, šis brīdis ir ļoti piemērots,” viņš teiks, “labāk neko vairs neatliksim, kas zina, kad jūs atkal varēsīt izbrīvēt laiku,” un nāve apsēdīsies uz iepriekš sagatavotā krēsla gultas galvgalī. Viņa pirms tam vēl atvainosies par savām vēsajām rokām, kas viņam, zemnieks Heibels to zināja, itin nemaz nerūpēs, un tad uzliks plaukstu uz zemnieka Heibela acīm.

Tā zemnieks Heibels to iztēlojās. Viņš vēlreiz piecēlās, jo bija aizmirsis atvērt jumta lūku, lai dvēsele vēlāk bez liekām klapatām varētu izlidot ārā.

Optiķa mīlestība

Patiesība, kas dienas pirmajā pusē pēc Zelmas sapņa pēdējā brīdī gribēja izlauzties ārā no Optiķa, objektīvi ņemot, nebija nekāda briesmīgā patiesība. Optiķim nebija nekādu dēku (nebija arī neviena, ar kuru gribētos dēku uzsākt), viņš nekad nevienu nebija apzadzis un nevienam, izņemot pats sevi, tā īsti nebija melojis.

Optiķa noklusētā patiesība bija tāda, ka viņš mīlēja Zeltu, turklāt jau gadu desmitiem ilgi. Reizēm viņš

mēģināja to slēpt ne tikai no visiem pārējiem, bet arī pats no sevis. Taču drīz vien mīlestība uz Zeltu atkal uzpeldēja; drīz vien Optiķis atkal skaidri zināja, kur mīlestību uz Zeltu ir noslēpis.

Optiķis bija klāt gandrīz katru dienu jau kopš paša sākuma. Manā uztverē viņš bija gandrīz tikpat mūžvecs kā Zelma, un tāpat arī viņš bijis klāt pie pasaules radīšanas.

Kad mēs ar Mārtiņu sākām iet bērnudārzā, Zelma un Optiķis mums bija mācījuši sasiet kurpju auklas, mēs četratā sēdējām uz lieveņa mūsu mājas priekšā, un, mūs mācīdami, Zelma un Optiķis dabūja kriku mugurā, jo pārāk ilgi bija likņājuši pie mūsu apaviem, atkal un atkal lēnītēm rādot, kā sasiet cilpu – Zelma ar manām, Optiķis ar Mārtiņa kurpju aukliņām.

Zelma ar Optiķi mums bija mācījuši arī peldēt, abi stāvēja bērnu baseinā līdz nabai ūdenī, Zelmai galvā bija liela, violeta, kruzuļaina cepure, kas izskatījās pēc hortenzijas, viņa to bija aizņēmusies no Elzbetas, lai Rūdija Karela frizūrai negadītos nekas slikt. Es gulēju ar vēderu uz Zelmas rokām, Mārtiņš – uz Optiķa rokām. “Mēs nelaidīsim vaļā,” Zelma un Optiķis teica, bet vienā brīdī: “Tagad laižam vaļā!” – un mēs ar Mārtiņu peldējām, sākumā neveikli, panikā un lepnumā plaši ieplestām acīm, tad aizvien drošāk un drošāk. Zelma gavilējot iekrita Optiķa skavās, un Optiķim acīs saskrēja asaras.

“Tā ir tikai alergiska reakcija,” viņš teica.

“Uz ko?” Zelma jautāja.

“Uz kādu vielu peldcepures kruzuļos,” Optiķis apgalvoja.

Zelma un Optiķis mums bija mācījuši braukt ar divriteni, Optiķis turēja Mārtiņa bagāžnieku, Zelma – manējo. “Mēs nelaidīsim vaļā,” viņi teica, bet vienā brīdī: “Tagad laižam vaļā!” – un mēs ar Mārtiņu braucām, sākumā grīlodamies un tad arvien drošāk un drošāk. Zelma gavilējot iekrita Optiķa skavās, un Optiķim acīs saskrēja asaras.

“Tā ir tikai alergiska reakcija,” viņš teica.

“Uz ko?” Zelma jautāja.

“Uz kādu vielu velosipēda sēdekli,” Optiķis apgalvoja.

Optiķis un Zelma mums ar Mārtiņu aprīnķa pilsētas dzelzceļa stacijā bija mācījuši pulksteni. Mēs visi četri skatījāmies augšup uz lielo, apaļo ciparnīcu, Zelma ar Optiķi rādīja uz skaitļiem un rādītājiem kā uz zvaigznājiem. Kad pulksteni bijām iemācījušies, Optiķis tūlīt pat pastāstīja par laika nobīdi; viņš to uzsvēra tik ļoti, it kā jau tolaik zinātu, cik lielā mērā un cik bieži man vēl ar laika nobīdi nāksies saskarties.

Aprīnķa pilsētas saldējuma kafejnīcā Optiķis man bija mācījis lasīt – kopā ar Zeltu un Mārtiņu, kas to jau prata. Kafejnīcas jaunais īpašnieks Alberto saviem saldējumiem bija devis kaisles pilnus nosaukumus, un varbūt tieši tāpēc saldējuma kafejnīca nebija sevišķi iecienīta, jo Vestervaldes ļaudīm labāk patika pasūtīt trīs dažādas bumbiņas, nevis Ugunīgo kārdinājumu vai Dedzīgās ilgas. “Saldējums Slepēnā mīla” bija pirmais, ko iemācījos izlasīt. Mazliet vēlāk es lasīju priekšā horoskopus no cukurpaciņām, kas gulēja blakus Zelmas kafijai, sākumā es tos lasīju, neveikli stomīdamās, tad aizvien raitāk un raitāk. “Lauva,” es lasīju, “drosmīgs, lepns, atklāts, godkārīgs, ar tieksmi kontrolēt.” Optiķa rādītājpirksts vilka līdz vārdiem manas lasīšanas tempā, ļoti lēni pie “kontrolēt”, un, kad biju tekoši nolasījusi priekšā savu pirmo cukurpaciņu, atalgojumā saņēmu mazo porciju Slepēnās mīlas ar putukrējumu.

Optiķis allaž ņēma vidējo Slepēno mīlu bez putukrējuma. “Ar lielo Slepēno mīlu es netikšu galā,” viņš bilda, iesāņus uzlūkodams Zeltu, taču Zelmai nebija noskaņojuma uz metaforām, pat ja tās stāvēja viņai tieši degunpriekšā uz saldējuma kafejnīcas galdiņa, dekorētas ar saulesardziņiem.

Optiķis bija klāt, kad mēs ar Mārtiņu nesen bijām atklājuši kādu popmūzikas radiokanālu un kopš tā brīža neko citu vairs negribējām klausīties. Mēs lūdzām, lai Optiķis mums tulko dziesmu tekstus, kaut nesapratām tos arī vāciski. Mums bija desmit, un mēs nezinājām, kas saldējuma kafejnīcā un radio domāts ar dedzīgajām ilgām un ugunīgo kārdinājumu.

Mēs noliecāmies pie radioaparāta. Optiķis stipri sakoncentrējās, jo radio bija vecs un šņāca un dziedātāji dziedāja ļoti ātri.

“Billija Džina nav mana mīlotā,” Optiķis tulkoja.

“Billijs – drīzāk izklausās pēc vīrieša,” piezīmēja Zelma.

“Billijs Džins nav arī mans mīlotais,” Optiķis aizkaitināts sacīja.

“Klusu,” mēs ar Mārtiņu saucām.

“Ak, kas par jūtām,” tulkoja Optiķis, “seko savai kaislei, piepildi to!”

“Varbūt labāk: kaislībai?” Zelma ieminējās.

“Labi,” teica Optiķis. Tā kā starpskriemeļu disku dēļ viņš nevarēja ilgi nosēdēt, mēs ar radioaparātu un segu iekārtojāmies uz grīdas.

“Nes mūs augšup, tur mēs iederamies,” tulkoja Optiķis, “augstu kalnos, kur ērgli raud.”

“Varbūt drīzāk: klaigā?” Zelma jautāja.

“Cik garš, tik plats,” Optiķis iebilda.

“Klusu!” mēs klieodzām, un tad atnāca mans tēvs un teica, ka laiks iet gulēt. “Vēl pēdējo dziesmu, lūdzu,” es teicu. Tēvs atspiedās pret durvju stenderi.

“Vārdi nenāk pie manis viegli,” tulkoja Optiķis, “kā lai pasaku tev, ka mīlu tevi.”

“Nemaz neliekas,” prātoja Zelma, “ka vārdi pie viņa nenāktu viegli,” – un mans tēvs nopūtās un teica: “Jums steidzami jāielaiž sevī mazliet vairāk pasaules.”

Optiķis noņēma acenes un pagriezās pret manu tēvu. “Tieši to taču mēs arī darām,” viņš teica.

Tagad, kad Optiķis bija uzzinājis par Zelmas sapni un visiem pateicis, ka ne nieka tam netic, viņš uzgērba savu labo uzvalku, kas ar gadiem kļuva arvien lielāks un lielāks, paņēma no galda iesāktu vēstuļu žūksni, kas ar gadiem arī tapa arvien lielāks, un ielika to savā lielajā ādas somā.

Viņš gāja uz Zelmas māju, ceļu viņš spētu atrast, arī akls būdams vai atmuguriski iedams, viņš pa to staigāja teju diendienā jau daudzus gadu desmitus, lai gan bez labā uzvalka, bez iesāktu vēstuļu žūksņa, taču vienmēr ar noklusēto mīlestību miesā, un tagad, varbūtējā pēdējā brīdī, tā gribēja izlauzties ārā.

Kamēr Optiķis lieliem soļiem gāja uz Zelmas māju, viņa sirds skaļi daudzījās pret krūškurvi, tā daudzījās vienā ritmā ar noklusēto patiesību, un ādas soma pie katra soļa daudzījās pret viņa gurnu, ādas soma, pilna ar:

Mīlā Zelma, ir kas tāds, ko es jau gadiem ilgi

Mīlā Zelma, pēc visiem mūsu draudzības gadiem tas droši vien ir aplam jocīgi īpatnēji savādi negaidīti pārsteidzoši aplam

Mīlā Zelma, sakarā ar Inges un Dītera kāzām es beidzot tev gribētu

Mīlā Zelma, tu smiesies, bet

Mīlā Zelma, tava ābolkūka atkal bija nepārspējama. Starp citu, par nepārspējamo. Tu esi

Mīlā Zelma, vēl nupat mēs sēdējām kopā pie viņa glāzes, un tu gluži pareizi teici, ka mēness šovakar esot īpaši apaļš un skaists. Kas attiecas uz apaļo un skaisto

Mīlā Zelma, tas par Kārļa slimību man ļoti ķērās pie sirds, pat ja iepriekš es to nemācēju izrādīt. Tas atklāj, cik nīcīga dzīve šaisaulē mūsu esamība viss ir, tāpēc es tev steidzami vēlētos

Mīlā Zelma, tu pirmīt jautāji, kāpēc esmu tik kluss, un patiesība ir tāda, ka

Mīlā Zelma, klāt ir Ziemassvētki, pavisam bez sniega, tieši tādi, kādi tev galīgi nepatīk. Ja runājam par patikšanu

Mīlā Zelma, sakarā ar Inges un Dītera šķiršanos

Mīlā Zelma, sakarā ar Kārļa bērēm

Miļā Zelma, bez jebkāda sakara

Mili

Miļā Zelma, atšķirībā no Tevis es esmu pilnīgi pārliecināts, ka mēs uzvarēsim konkursā “Mūsu ciems top daiļāks”. Tikai tava daiļuma dēļ vien mums pirmā vieta ir pilnīgi

Miļā Zelma, pilnīgi skaidrs, ka konkursā “Mūsu ciems top daiļāks” mēs nemaz nevarējām uzvarēt. Mūsu ciemam daiļākam nav jātop. Tas jau ir gana daiļš, jo tu

Miļā Zelma, jau atkal klāt Ziemassvētki. Es sēžu un lūkojos ārā sniegā, un jautāju sev, kad tas kusīs. Runājot par kušanu

Miļā Zelma, Ziemassvētki ir dāvināšanas laiks. Runājot par dāvanām. Es jau sen tev pie kājām

Miļā Zelma, šoreiz pilnīgi par ko citu

Miļā Zelma, starp citu, es jau sen tev

Miļā Zelma, jau atkal Ziemassvētki

Miļā Zelma SASODĪTS

Miļā Zelma, kad mēs pirmīt ar Luīzi un Mārtiņu bijām peldbaseinā, ūdens vizuļoja saulē tik zils kā tavas zilās acis

Miļā Zelma, paldies par ieteikumiem kurmju rakumu sakarā. Ja runājam par rakumiem. Respektīvi, kalniem. Es vairs ilgāk nespēju slēpties aiz šī kalna

Miļā Zelma, ja runājam par mīlestību

Optiķis steidzās pa ielu uz Zelmas māju, viņš neskatījās ne pa labi, ne pa kreisi uz tām pāris mājām, kuras tur stāvēja un kurās visi acīmredzot bija aizņemti ar savas sirds, sava prāta un savu tuvāko pieskatīšanu, patiesības atklāšanu vai patiesības pieņemšanu. Patiesības, kura, nākusī gaismā, varbūt neizrādītos nemaz tik briesmīga, patiesības, kura varbūt tomēr bija tieši tik briesmīga, kā gaidīts, un tos, kuriem nācās to uzklaut, tūlīt ķēra trieka, un tad Zelmas sapnis savu darbu būtu padarījis.

Optiķis aši apdomāja, par kurām patiesībām kāds varētu justies satriekts. Viņš nodomāja, ka tās visas atgādina izteicienus no amerikāņu piektdienas seriāla, ko Zelma mēdza skatīties. Atšķirībā no Zelmas, Optiķi seriāls neuzjundīja ne mazākās jūtas, toties Zelmas profils, tas gan viņā jūtas uzjundīja, un piektdienas seriāls deva iespēju četrdesmit minūtes paslepšus apbrīnot Zelmas profilu, kamēr pati Zelma apbrīnoja savu seriālu. Patiesības, kuras spēja kādu satriekt, atgādināja teikumus, kas tika sacīti pašā sērijas noslēgumā, pirms atskanēja titulumelodija, pēc kuras Zelmai veselu nedēļu nācās gaidīt turpinājumu, tādas frāzes kā “es tevi nekad neesmu mīlējis” vai “Metjū nav tavs dēls”, vai arī “mēs esam bankrotējuši”.

Kaut nu Optiķis nebūtu par to iedomājies, jo nu viņš piektdienas seriāla titulumelodiju vairs nespēja dabūt ārā no galvas, šo mīlestības atklāšanai pilnīgi nepiemēroto melodiju, un tagad Optiķi ceļā pie Zelmas jau urdīja iekšējās balsis.

Optiķi mitinājās vesels lērums balsu. Tās bija ļaunākās piedzīvotājas, kādas vien var iedomāties. Vienmēr pārāk skaļas, jo sevišķi pēc pulksten desmitiem vakarā, tās postīja Optiķa iekšieni, to bija daudz, tās nekad nemaksāja īri, un no tām nekādi nevarēja tikt vaļā.

Iekšējās balsis jau gadiem musināja viņu noklusēt mīlestību uz Zelmu. Arī tagad, ceļā pie Zelmas, balsis, protams, uzstāja, ka patiesība par mīlestību jānoklusē, tagad, kad klusēšanā sasniegta jau tāda lietpratība, kad gadu desmitiem ilgi ar to tik labi sadzīvots. Ja neatzīstas mīlestībā, nekas īpaši skaists gan nenotiek, teica balsis, taču nekas īpaši ļauns arī ne, un galu galā tas bija pats svarīgākais.

Optiķis, kas citādi allaž bija izvēlīgs izteicienos, uz mirkli apstājās, pacēla galvu un skaļi sacīja: “Aizverieties!”, jo zināja, ka ar iekšējām balsīm diskusijās ielaisties nedrīkst, ka balsis var kļūt pārmēru plāpīgas, ja tās tūdaļ neapvalda.

Un tad, kad patiesība būs gaismā, balsis nesatricināmi turpināja, varētu taču atgadīties kas ļauns. Varbūt, balsis čukstēja, šī patiesība, proti, šī brangā, gadiem apvaldītā Optiķa mīlestība, Zelmai šķitīs sevišķi biedējoša vai neglīta. Un, ja Optiķis šodien patiešām nomirs, ja Zelmas sapnis zīmējas uz viņu, tad pēdējais, ko Zelma no viņa saņems, būs kaut kas tik nebaudāms kā gadu gadiem neatklāta mīlestība.

Optiķis spēra grīlīgu soli pa labi. Tā reizēm gadījās, tad viņš dažas sekundes izskatījās kā piedzēries. Šīs pēkšņās streipulošanas dēļ Zelma pagājušogad bija pierunājusi viņu uz veselības pārbaudi. Optiķis ar Zelmu bija aizbraukuši uz pilsētu, neirologs Optiķi izmeklēja un neko neatrada, jo iekšējās balsis, dabiski, nav redzamas arī izmeklēšanas aparātos. Optiķis pie neirologa bija braucis tikai tālab vien, lai Zelma liktos mierā, viņš jau iepriekš zināja, ka nekas netiks atrasts; Optiķis zināja, ka streipulošana nāk no tā, ka viņu klupina iekšējās balsis.

“Aizverieties,” Optiķis teica vēlreiz un skaļāk un pielika soli, “Zelmai reti kaut kas šķiet biedējošs vai neglīts.”

Tur nu viņam bija pilnīga taisnība, un viņš diemžēl bija pateicis vairāk, nekā balsim īstenībā vajadzētu atbildēt.

Tomēr tieši mīlestība viņai, iespējams, varētu šķist neglīta, balsis čukstēja, ne velti patiesība tik ilgi tika slēpta, tās teica.

“Tā bija glēvulība,” teica Optiķis un pastūma ādas somu uz otra gurna, jo somas rīvēšanās un balsu rīvēšanās palēnām kļuva sāpīga.

“Tas bija apdomīgums,” balsis teica, “bailes reizēm tomēr ir labs padomdevējs,” tās teica un dungoja piekt-dienas seriāla titulumelodiju.

Nu Optiķis sāka iet lēnāk. Ceļš uz Zelmas māju, kas īstenībā prasīja desmit minūtes, viņam piepeši šķita kā pārgājiens dienas garumā, pārgājiens ar ļoti, ļoti smagu nešļavu.

Viņš gāja garām vēl citām mājām, mājām, pilnām ar noklusētām patiesībām, kas gribēja nākt gaismā, un viņš tagad atsauc atmiņā visas prātulas, kuras reiz lasījis par drosmi. Tādu bija diezgan daudz. Kad viņš ar Zelmu brauca uz aprīņa pilsētu, jo viņa gribēja veikt savus nedēļas nogales pirkumus, Optiķis viņu vienmēr gaidīja malā pie dāvanu veikaliņa, jo tur viņš vienā mierā varēja slepus uzsmēķēt, tur Zelma viņu nekādi nevarēja piekert, nekur no viņas nevarēja tik droši paglābties kā pie dāvanu veikaliņa.

Kamēr Zelma iepirkās, tikmēr Optiķis izlasīja visas pastkartes, kas stāvēja deviņdesmitsešdaļīgajā statīvā dāvanu veikaliņa priekšā, un piesūcās pilns ar dūmiem. Uz katras pastkartes bija redzama ainava, kurai nebija ne mazākā sakara ar šo pilsētu, proti, jūra, ūdenskritums vai tuksnesis, un blakus prātula, kurai nebija ne mazākā sakara ar Optiķi. Tagad, manot, ka balsis kļūst aizvien spēcīgākas, bet viņš – aizvien bezspēcīgāks, Optiķis šos domugraudus skaļā balsī uzskaitīja, gandrīz jau turpat pie Zelmas mājas.

“Drosmīgajiem pieder pasaule,” viņš teica.

“Kurš tad to nezina,” atsaucās balsis.

“Drosme ir panākumu atslēga,” teica Optiķis.

“Tukši vārdi,” balsis teica.

“Labāk paklupt, ejot jaunu ceļu, nekā palikt mīnājamies uz vecā,” Optiķis teica.

“Labāk mīnāties uz vecā ceļa, nekā iet pa jaunu ceļu, paklupt, nelaimīgi krist un neatgriezeniski lauzt sprandu,” balsis teica.

“Šodien ir tavas atlikušās dzīves pirmā diena,” teica Optiķis.

“Diezgan īss atlikums,” balsis teica, “nu jau tas vairs neatmaksājas.”

“Kas kāro vissaldākos augļus, tam jāuzkāpj kokā,” teica Optiķis, un balsis atbildēja: “Un koks nogāzīsies tieši tai brīdī, kad galotnē būs vecais kraķis Optiķis.”

Nu Optiķis gāja pavisam lēnām. Soma vairs nedauzījās pret gurniem, un sirds – pret krūškurvi. Balsis dungoja piektdienas seriāla melodiju, dūcot “mēs esam bankrotējuši” un “Metjū nav tavs dēls”.